

*Н.В. Карпенко, д.е.н., проф.,
завідувач кафедри маркетингу ВНЗУ ПУЕТ;
М.М. Іваннікова,
ст. викладач кафедри маркетингу ВНЗУ ПУЕТ*

Регіональна модернізація туристичної галузі в контексті загальної економічної модернізації країни

В контексті модернізації економічної системи країни вимагає відповідної зміни і туристична галузь. При цьому основним завданням постає визначення загального напрямку модернізаційних процесів туристичних підприємств на регіональному рівні. Для вирішення даного завдання істотне значення має виявлення найбільш стійких характеристик, які інтерпретують зміну показників соціально-економічного розвитку туристичної галузі.

Класичні теорії вивчення загальної економічної модернізації являють собою структурне групування первинної та вторинної модернізації, вихідною складовою якої є інтегрована модернізація (рис. 1).

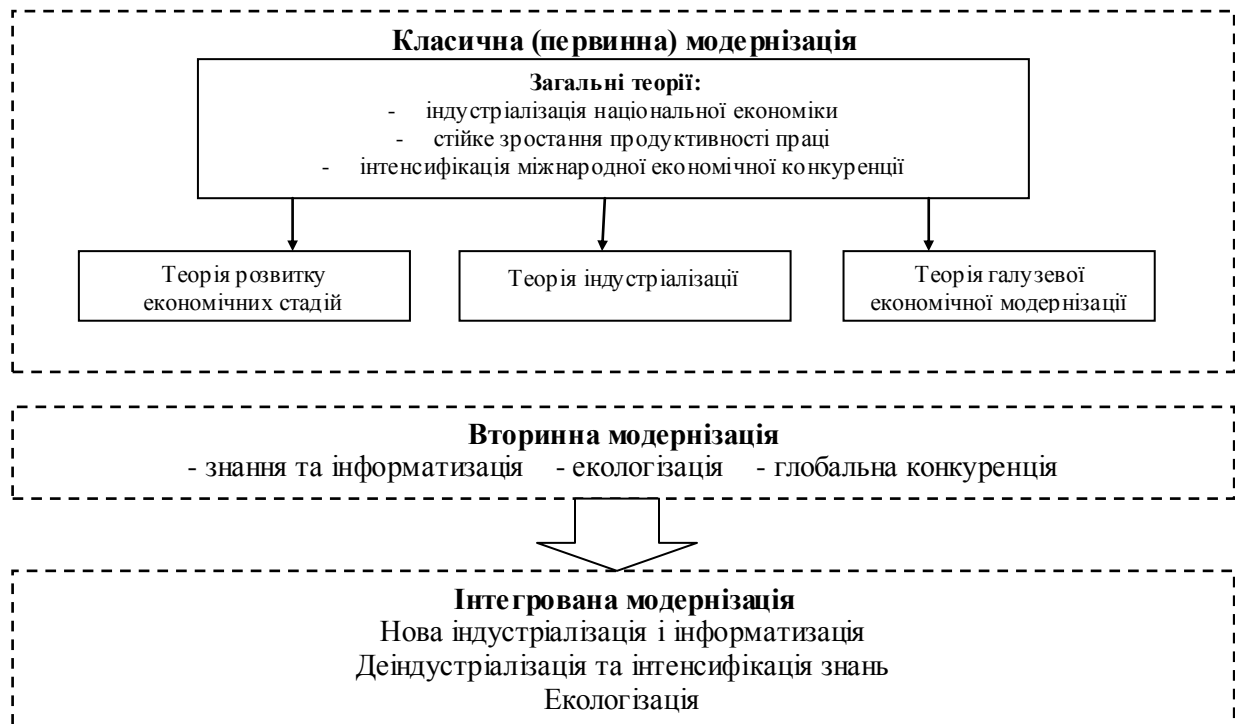

Рисунок 1. Теоретичні складові загальної економічної модернізації*

* складено авторами за [1]

Загальна економічна модернізація має на меті три головних принципи: завершення класичної економічної модернізації, завершення вторинної економічної модернізації та досягнення із подальшим збереженням рівня відповідності світовій економіці спільно із здійсненням інтегрованої економічної модернізації.

Інтегрована економічна модернізація є історичним процесом, в ході якого класична та вторинна економічна модернізації розвиваються спільно та як наслідок трансформуються у вторинну. Це процес здійснюється у три етапи: нова індустріалізація та інформатизація, деіндустріалізація та інтенсифікація знань та екологізація. Результатом здійснення інтегрованої модернізації є досягнення загальносвітового рівня продуктивності праці [2].

Україна являє собою складну територіальну, соціально-культурну, господарську систему, вирішальним завданням комплексного об'єднання величезного розмаїття господарюючих суб'єктів в єдине ціле і підтримання їх функціонування шляхом підтримки туристичної галузі шляхом формування регіональної привабливості. Існування даної системи можливе на основі природних сполучних елементів, що визначаються конкретними умовами існування системи і реалізованих через культуру, мову, традиції, використання інтегрованих ресурсів, підтримання належного рівня колективної безпеки і життєдіяльності, а також через взаємопроникнення різних господарських укладів. При цьому внесок окремих господарюючих суб'єктів у туристичну галузь настільки серйозний, що до них застосовні не тільки правила мікроекономіки, а й частково закони, що діють на макроекономічному рівні. Подібних господарюючих суб'єктів відносять до суб'єктів мезорівня і позиціонують їх як регіональних. Від особливостей функціонування, формулювання основних ознак їх класифікації, розробки ключових правил, необхідних у процесі управління, розробки механізмів їх реалізації, виявлення тенденцій розвитку подібних суб'єктів економічної діяльності безпосередньо залежить життєдіяльність туристичних підприємств на рівні регіонів.

Регіональна система галузі туризму є складовою частиною єдиної туристичної системи країни. При цьому вона складається з ієрархічно взаємопов'язаних територіальних утворень, які, в свою чергу, також представляють собою різні складені і взаємопов'язані підсистеми меншого масштабу. Кожна подібна система виконує свої певні функції в системі більш високого рівня. Саме тому регіональна туристична галузь, яка виступає в ролі мезорівня української туристичної галузі, являє окремий самостійний сегмент економіки країни. Основною метою створення туристично привабливого простору регіону є ефективна інтеграція в загальнодержавну туристичну систему, що базується на принципах взаємозв'язку інтересів і рівноправності відносин. При цьому основою регіонального туристичного простору повинна стати самостійність підприємств як головних суб'єктів туристичних відносин. У контексті ускладнення процесів регіонального розвитку туристичної галузі актуального значення набуває організаційний потенціал, який включає способи і прийоми, що забезпечують узгодженість дій при досягненні поставлених цілей, розвиток регіону, тобто інформаційні технології, стиль і методи управління, вибір варіантів розвитку, планування і прогнозування і т. ін. Організаційний потенціал галузі стає найважливішим джерелом економічного зростання та підвищення добробуту населення. Він також збільшує внесок регіону в народногосподарський потенціал країни. Це відбувається в силу особливості функцій, виконуваних організаційним потенціалом: управління економічними і соціальними ресурсами регіону; виявлення і використання організаційних резервів при відносно малих капітальних витратах.

Регіональна модернізація туристичної галузі являє собою невід'ємну частину загальнодержавної модернізації галузі в рамках її всесвітньої адаптації. Саме тому, при дослідженні регіональної модернізації в першу чергу є принциповість та послідовність. Характерними рисами взаємозалежності регіональної та економічної модернізації туристичної

галузі є ряд принципів, які формують відмінності процесу модернізації на рівні регіону від загальноекономічної в країні в цілому (рис.2).

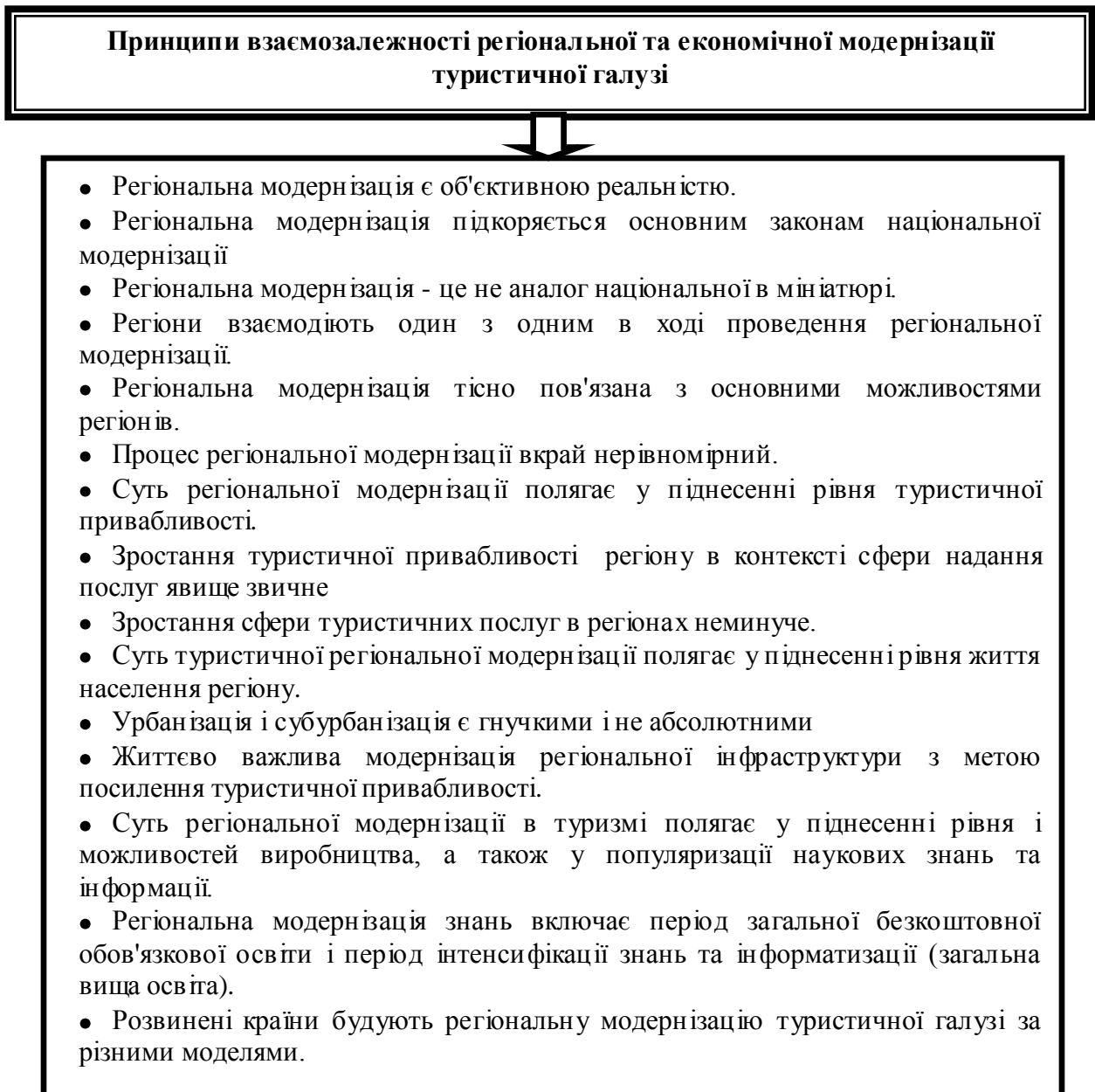

Рис. 2 Принципи взаємозалежності регіональної та економічної модернізації туристичної галузі

В ході досягнення регіональної модернізації в туризмі дотримуються чотирьох узагальнених принципів:

- принцип асинхронності процесу модернізації;
- принцип просторової нерівномірності;
- принцип структурної стабільності;

- принцип зміни статусу.

Ймовірність змін статусу регіональної модернізації неоднакова в країнах із різним рівнем модернізації [3].

Суттєвою особливістю при досягненні регіональної модернізації є те, що туристичний потенціал регіону є складним комплексом, число елементів якого може змінюватися в залежності від ступеня проведеного аналізу і особливостей регіону. При цьому можна виявити постійні складові туристичного потенціалу регіону незалежно від специфіки останнього. Структуризація туристичного потенціалу регіону залежить від прийнятої диференціації. Однак у кожному випадку туристичний потенціал регіону не є зменшеною копією загальнодержавного туристичного потенціалу. Особливості процесів встановлення економічних пропорцій всередині регіону залежать від цілого ряду інших пропорцій як між стадіями відтворювального процесу, так і на кожній з них. Найбільш важливими з пропорцій є такі, які в максимальній мірі висловлюють специфічні особливості розвитку економічних систем в кожному конкретному регіоні і обумовлюють економічну ефективність, а також структуру економічних підсистем усередині регіону від модернізації туристичної галузі. Сюди можна віднести ті, які відображають процеси, що виникають між галузями (туристичною, промисловістю, сільським господарством, будівництвом, транспортом, торгівлею, банківським сектором) відповідно до рівнем розвитку виробництва та інфраструктури; відповідно до стану капітального будівництва та наявними потужностями будівельних організацій; між виробничою і невиробничою сферами; згідно з рівнем розвитку виробництва і трудових ресурсів. Внутрішньорегіональні економічні пропорції залежать від загального рівня індустріального розвитку конкретного регіону, ступеня його включення в процеси міжрегіонального поділу праці в рамках економіки, особливостей сформованої в регіоні структури економіки, характеру взаємовідносин між галузями і підприємствами, природно-економічних умов розвитку економічних систем та інших факторів. Останнім

часом крім проблем, пов'язаних з управлінням розвитком туристичного потенціалу регіону, постало гостре питання, пов'язане з модернізацією регіональної туристичної галузі. Україна зіткнулася з серйозними проблемами, що гальмують зростання її економіки, а також зростання рівня і якості життя населення. Подібні проблеми не можуть бути цілком вирішені з використанням тільки лише інструментів управління соціально-економічним розвитком. У зв'язку з цим необхідно застосовувати якісно нові, модернізовані методи та інструменти розвитку туристичної привабливості країни в цілому, так і регіонів окремо. Формування такої привабливості дозволить залучити додаткові кошти в державні та регіональні бюджети та посилить економічний стан країни. Суттєве значення для зміни туристичного потенціалу мають інвестиційні вкладення. Оптимізація інвестиційних процесів на регіональному рівні повинна базуватися на загальнометодологічних концепціях, що стосуються аналізу та порівняння варіантів реалізації капітальних вкладень з урахуванням чинників і особливостей розвитку туристичного потенціалу. На території регіону циркулює різноманіття фінансових потоків, що пов'язують в єдину систему всі інституційні одиниці регіону. Через високу мобільність фінансових ресурсів і знеособленості грошових потоків визначити їх територіальну приналежність на сьогоднішній день майже неможливо. Проте фінансові ресурси, що циркулюють на території регіону, здійснюють серйозний вплив на всі сторони розвитку туристичного потенціалу регіональної системи.

Важливою частиною фінансових коштів, що йдуть на розвиток туристичної привабливості регіону, є інвестиції. При цьому джерелом інвестиційних коштів можуть бути не тільки власні кошти бюджету регіону, кошти позабюджетних фондів або господарюючих суб'єктів, але і позикові кошти. Запозичення подібного роду можуть здійснюватися різним шляхом, наприклад за допомогою комерційних кредитів або емісії цінних паперів.

Отже, для оптимізації управління інвестиційними потоками, що направляються на фінансування інвестиційних проектів розвитку

туристичного потенціалу регіону, доцільно розробити систему, що забезпечує:

- запозичення коштів на фінансовому ринку в необхідних обсягах, зокрема за допомогою організації емісії інфраструктурних облігацій;
- підготовку та реалізацію інвестиційної програми розвитку туристичного потенціалу регіону;
- фінансування за рахунок позикових коштів інвестиційної програми розвитку туристичного потенціалу регіону;
- моніторинг цільового використання та повернення позикових коштів, а також реалізації інвестиційних програм розвитку туристичного потенціалу регіону.

Список використаних літературних джерел:

1. Обзорный доклад о модернизации в мире и Китае (2001—2010) / Пер. с англ. под общей редакцией Н.И. Лапина/Предисл. Н.И. Лапин, Г.А. Тосунян. М.: Издательство «Весь Мир», 2011. — 256 с.
2. Maddison, A. The World Economy: A Millennial Perspective. Paris: OECD, 2001.
3. World Bank. World Development Indicators 2003. Washington DC: World Bank, 2003.